

POSVET SEPA, E-PLAČILA IN PLAČILNI PROMET
PORTOROŽ, 9. - 10. 12. 2010
(Pozdravni nagovor viceguvernerja Darka Bohneca, Banka Slovenije)

Spoštovane gospe, spoštovani gospodje!

V veselje mi je, da vas lahko v svojem imenu in tudi v imenu Banke Slovenije nagovorim ob odprtju posveta "SEPA, e-plačila in plačilni promet".

Uvod

Gospodarska kriza je precej pozornosti bančnega sektorja preusmerila k spopadanju s posledicami, ni pa zmanjšala pomena vzpostavitve enotnega območja plačil v evrih. Celo nasprotno! V obdobju krize se ravno nadomestila od plačilnih storitev kažejo kot stabilen vir prihodkov bank, in tudi zato – poleg drugih priložnosti, ki jih ponuja bankam – SEPA ostaja visoko med prioritetami.

Vemo, da je cilj vzpostavitve enotnega območja plačil v evrih ustvariti integriran trg plačilnih storitev v evrih, na katerem bo mogoče učinkoviteje konkurirati na podlagi odpravljenih razlik med plačili v evrih znotraj države in čez mejo. Sčasoma bodo vsa plačila v evrih znotraj SEPA obravnavana kot domača. V praksi SEPA pomeni, da je prebivalcem, podjetjem in drugim subjektom omogočeno negotovinsko plačevanje v evrih z uporabo enega samega bančnega računa in enega samega niza plačilnih instrumentov, pod enakimi pogoji, z enakimi pravicami in obveznostmi, kjerkoli znotraj območja SEPA, enostavno, učinkovito in varno kot znotraj državnih meja. Bankam bo vzpostavitev integriranega trga plačilnih storitev, podprtega z enotnimi standardi, omogočila pridobivanje novih strank tudi izven domačih meja in doseganje ekonomij obsega na večjem geografskem območju, pri čemer fizična prisotnost ne bo več pogoj za nudenje storitev.

Koristi iz naslova uvedbe poenotenih vseevropskih plačilnih instrumentov in okrepljene konkurence med bankami, ki bo spodbudila tudi njihovo inovativnost na področju plačilnih storitev, bodo čutili predvsem uporabniki: potrošniki in podjetja. V prihodnjih nekaj letih bomo pričali ponudbi novih plačilnih produktov in storitev, ki bodo sicer vsi grajeni na istih osnovah – na poenotenih vseevropskih plačilnih shemah – vendar nadgrajeni z inovativnimi karakteristikami po meri posameznih ciljnih skupin uporabnikov.

Napredek v Sloveniji

V Sloveniji je bil na področju vzpostavitve SEPA letošnji november pomembna prelomnica. Banke so, s sodelovanjem v okviru ZBS, skupaj z Bankartom in Banko Slovenije ter z angažiranjem domačega znanja, zagotovile dosegljivost za čezmejne SEPA direktne obremenitve. S tem so slovenske banke ponudile vseevropski plačilni instrument, ki slovenskim potrošnikom in podjetjem omogoča plačilo obveznosti v skladu s shemo SEPA direktnih obremenitev, znotraj države in čezmejno v vseh 32ih državah SEPA. Slovenske banke so se s tem pridružile skoraj 4.000 bankam, ki ponujajo vseevropske direktne obremenitve SEPA, nekatere že od novembra 2009. Naj izkoristim to priložnost in se dober mesec po zaključeni še eni etapi na poti do SEPA zahvalim vsem sodelujočim na tem projektu za njihov vloženi trud in uspešno delo.

November je bil v Sloveniji pomembna prelomnica tudi na področju kreditnih plačil SEPA. Uveden je bil enoten papirni obrazec – univerzalni plačilni nalog, ki ga je oblikoval bančni sektor in bo postopoma nadomestil obstoječe obrazce: posebno položnico, plačilni nalog in nalog za regulirano čezmejno plačilo. Prehod s treh na en sam obrazec plačnikom omogoča enostavnejše plačevanje bodisi znotraj državnih meja ali čezmejno, prejemnikom plačil pa predvsem večjo preglednost nad prilivi. Tako plačnikom kot prejemnikom plačil uvedba enotnega standarda omogoča racionalizacijo postopkov, povezanih s plačevanjem in prejemanjem plačil. Uvedba enotnega papirnega obrazca je tako pomemben dosežek slovenskega bančnega sektorja, saj predstavlja pomembno podlago za zaključek migracije pri SEPA kreditnih plačilih. Kot veste, se je ta začela januarja 2008. Od takrat so slovenske banke dosegle migracijo skoraj polovice vseh kreditnih plačil, kar Slovenijo postavlja v sam vrh - med najuspešnejše evropske države na področju migracije na kreditna plačila SEPA. Ob tem pa je bil presežen še en pomemben strateški mejnik v dosedanjih aktivnostih reformiranja plačilnih sistemov: upravljanje plačilnega sistema za kreditna plačila majhnih vrednosti ter izvajanje obračuna in poravnave teh plačil med bankami v Sloveniji je prešlo iz Banke Slovenije na klirinško institucijo v lasti bank, konkretno na Bankart.

Uporabniki plačilnih storitev uveljavljanja rešitev SEPA doslej niso pomembneje občutili. Zahvaliti se gre v preteklosti že uvedenim konceptom, predvsem številčenju transakcijskih računov po standardu IBAN, uvedbi BIC kod in visoki ravni standardizacije, kar omogoča STP procesiranje. Bo pa aktivno sodelovanje uporabnikov plačilnih storitev v prihodnje bistveno večjega pomena.

SEPA in novosti "e- ali m-karkoli že"

Oliver Wendell Holmes – priznani ameriški fizik, profesor in pisatelj – je nekoč dejal: "Ko nova ideja prodre v človeški um, se ta nikoli več ne vrne v prvotno dimenzijo". Tudi projekt SEPA je potrebno razumeti kot dinamičen proces, v kontekstu stalnega razvoja in spreminjanja. Tako razumljena SEPA je odskočna deska za razvoj inovativnih produktov in storitev, ki pomenijo nadgradnjo osnovnih vseevropskih plačilnih instrumentov, ki jih je razvil Evropski svet za plačila.

Prihaja nova generacija potrošnikov, ki jih zaznamujejo predpone e- ali m-karkoli že. Mobilni telefon in internet nista več le osnovno komunikacijsko sredstvo, temveč imata velik vpliv na potrebe in vedenje kupcev oziroma uporabnikov storitev. Ti pričakujejo ponudbo privlačnih, "personaliziranih", enostavnih in varnih inovativnih rešitev za plačevanje – kjerkoli in kadarkoli. Uvedba vseevropskih inovativnih plačilnih storitev, kot sta spletno in mobilno plačevanje, ki bodo uporabnikom nudile prednosti enostavnih in privlačnih načinov plačevanja ter lažjega dostopa do plačilnih storitev, je dolgoročni cilj SEPA, saj je danes izbira na področju plačevanja preko spleta ali mobilnih kanalov za potrošnika še vedno omejena. Rešitve v posameznih državah, ki zadostijo specifičnim potrebam potrošnikov, so sicer na voljo, vendar spominjajo na čas pred SEPA, saj nimajo vseevropskega značaja, niti niso med seboj povezljive.

Podobno velja za storitev elektronskega izdajanja in prejemanja računov, ki predstavlja nadgradnjo osnovnih plačilnih produktov in storitev SEPA. Prehod na elektronsko izdajanje in prejemanje računov, ki pomeni avtomatizacijo procesov, povezanih z izdajanjem in prejemanjem računov, je pomemben korak v smeri boljšega obvladovanja likvidnosti in načrtovanja denarnega toka. Vendar pa je elektronsko izdajanje in prejemanje računov tipičen primer mrežne industrije, kjer koristi posameznega uporabnika pridejo do izraza šele takrat, ko je uporabnikov veliko. Zato je razvoj usmerjen k cilju, da bo (čim bolj poenotena) storitev dostopna najširšemu krogu uporabnikov, kar bo omogočilo množično elektronsko izdajanje in prejemanje računov znotraj čim večjega geografskega območja.

Migracija

Da bi omenjene inovativne plačilne storitve ali z njimi povezane storitve dosegle vseevropski značaj, pa morajo temeljiti na vseevropskih plačilnih shemah. Te so na voljo. Da se bodo uveljavile in dosegle stanje nepovratnosti, pa mora biti znotraj plačilnih shem dosežena

ustrezna kritična masa plačil. Zdaj je ključnega pomena, da se migracija na kreditna plačila SEPA in direktne obremenitve SEPA nadaljuje in zaključi in to čim prej.

Od samega začetka je bilo jasno, da SEPA ne bo zaživela čez noč – po »big-bang« scenariju, vendar je očitno, da imajo naporu bančnega sektorja in tudi principi samoregulacije svoje meje, saj prehod na kreditna plačila SEPA in direktne obremenitve SEPA poteka prepočasi. Na ravni celotnega evroobmočja je bilo avgusta 2010, skoraj tri leta po uvedbi kreditnih plačil SEPA, v formatu SEPA obdelanih le 9,3% vseh kreditnih plačil, direktnih obremenitev pa skoraj leto po uvedbi manj kot 1%. Izračuni – ob upoštevanju dosedanje dinamike migracije – po najbolj optimističnem scenariju napovedujejo zaključek migracije šele čez 15 do 20 let. Uresničitev črnega scenarija ne bi pomenila le omalovaževanja vseh naporov bančnega sektorja v preteklih letih, temveč predvsem močno zmanjšanje vseh koristi, ki jih je mogoče pričakovati iz naslova poenotenja plačilnih instrumentov in uveljavitve enotnih standardov SEPA. Migracija, čas, ko soobstajajo tako nacionalne sheme plačil kot sheme plačil SEPA, zahteva vzdrževanje multipliciranih plačilnih infrastruktur, v katerih ni mogoče dosegati zelenih ekonomij obsega. Pomembno je zavedanje, da bodo prednosti, ki jih prinaša SEPA, v celoti izkoriščene šele, ko bodo plačilni instrumenti SEPA v celoti nadomestili "stare".

Končni datum

Nedvomno je bilo pri vzpostavitvi enotnega območja plačil v evrih že veliko doseženega in narejenega, vendar je postalo jasno, da so za uspešen zaključek projekta tako velikega pomena in velikih razsežnosti potrebni podporni zakonodajni ukrepi. Z zakonsko določitvijo realističnih in hkrati ambicioznih datumov zaključka migracije na kreditna plačila in direktne obremenitve v evrih bo migracija dobila svež zagon. Uporabnikom plačilnih storitev, ki še vedno previdno prehajajo na uporabo novih plačilnih instrumentov SEPA, bo zakonska določitev zaključka migracije dala jasen signal, da je migracija nepovraten proces, kot "um, ki se nikoli ne vrača v prejšnjo dimenzijo". Zakonska določitev migracije bo prispevala h gotovosti, saj bo deležnikom omogočila varno načrtovanje njihovih aktivnosti, vezanih na migracijo, ter jih ob tem spodbudila k pospešenemu prehodu na rešitve SEPA.

Uredba Evropske komisije, ki bo opredelila datum oziroma dva datuma zaključka migracije za kreditna plačila in direktne obremenitve v evrih, je praktično dokončana. Končni predlog besedila bo po vsej verjetnosti povzemal glavne elemente shem za kreditna plačila SEPA in direktne obremenitve SEPA, kot jih je oblikoval Evropski svet za plačila. Ker pa se Evropska

komisija zaveda, da predstavniki uporabnikov plačilnih storitev v fazi oblikovanja teh shem niso imeli priložnosti uveljaviti (vseh) svojih zahtev in potreb, bo uredba opredeljevala tudi dodatne zahteve, ki jih bodo morala izpolnjevati vsa kreditna plačila in vse direktne obremenitve v evrih in bodo pomenile večjo zaščito interesov uporabnikov plačilnih storitev.

Zaključek

Postopoma so tudi širši javnosti vidni rezultati večletnega usklajevanja različnih interesov, naporov bank in predvsem njihovega truda za uspeh projekta. Banka Slovenije spoštuje rezultate dela slovenskega bančnega sektorja, ki so že otipljivi.

Naj še zaključim s citatom, tokrat ameriškega industrialca Henryja Forda: "Ovire so tiste grozne stvari, ki jih vidiš, ko svoj pogled odvrneš od cilja". S to mislijo vas vabim, da si skupaj, s pogledom uprtim v prihodnost, k cilju – na vse pričakovane končne učinke SEPA – prizadevamo premagati izzive na poti do vzpostavitve vseevropskega, integriranega, privlačnega in konkurenčnega trga plačil.

Hvala!